

Nápad to byl dobrý. Vymysleli jsme trasu kolem Ypres, kterou jsme chtěli projet na motorce a spojit místa již známá s novými, která jsme doposud neviděli. Avšak poslední hurikán, který řádil ve Spojených státech, měl dlouhé prsty a nárazový vítr o rychlosti přes 100 km/hod nevěstil nic dobrého pro výlet na motorce. Co teď?

Jelikož jsme měli na tuto návštěvu pouze jeden den a za sebou už plné dva dny jízdy v teplotách kolem 35 °C a bouřkách a před sebou dalších 800 km z Ypres přes Calais a Dover až domů na sever Anglie, usoudili jsme, že si jak my, tak věrný Triumph zaslouží oddech od asfaltu. A tak jsme mašinu nechali v bezpečí garáže a vyrazili do místního turistického střediska v Cloth Hall na Grote Markt.

„Máte prosím mapu veřejných stezek po okolí Ypres?“

„Za vámi na policiče, madam“ zněla odpověď.

Máme vyhráno.

Na cestě

Vystoupili jsme na hradby u Menempoort a po několika stech metrech jsme po mostě pro pěší překročili Kasteelgracht a směrem na jihovýchod se napojili na pěšinu, která nás dovedla k Zillebekevijver (jezero Zillebeke) a vesničce stejného jména na jeho opačném konci. Vesnický kostel s jeho hřbitovem stojí za vidění. Hřbitov sám je místně znám pod jménem „Hřbitov aristokratů“. Vysloužil si tuto přezdívku díky několika nákladným náhrobním kamenům těch padlých, jejichž zámožné rodiny si mohly dovolit převézt těla zpět domů a na místě, kde byli původně pohřbeni, postavit na objednávku zhotovené náhrobní kameny. Toto bylo možné až do roku 1915, kdy vznikla Graves Registration Commission (Komise pro registraci válečných hrobů), jejímž zakladatelem byl major Fabian Ware. Ti méně zámožní zůstali pohřbeni na místě a jejich hroby označovaly jednoduché dřevěné kříže. Později převzala tuto úlohu Commonwealth War Graves Commission (Komise pro údržbu vojenských pohřebišť Britského společenství). Nákladné náhrobní kameny však v Zillebeke zůstaly.

Po dalších 3 kilometrech příjemné procházky mezi poli jsme došli k muzeu u Hooge Crater (Kráter Hooge) na silnici N8, která vede do Menem. Toto je soukromé muzeum a podle dřívějších informací stojí za návštěvu. Jenomže bylo pondělí a to je jediný den v týdnu, kdy má jak muzeum, tak přilehlá restaurace, zavřeno. Nu což, necháme si to na jindy. Kráter samotný se dnes nachází uprostřed parku a dnes je z něj jezírko. Tento kráter vznikl explozí 19 července 1915.

Od muzea jsme se stočili na severozápad a pokračovali podél parkového plotu k Railway Wood a dvěma pomníkům, které stojí vedle sebe na okraji lesa. První je také malý hřbitov, kde

je pohřbeno 12 vojáků, kteří byli zařazeni k 177. (tunelářské) rotě Royal Engineers a kteří zahynuli na tomto místě při obraně Ypres. Ten druhý, menší, je věnován vojákům Liverpool Scottish.

Jelikož bylo už po jedenácté a my jsme byli mezi poli, stočili jsme se na úzkou asfaltovou cestu, která nás dovedla zpět k N8. Na opačné straně u křižovatky se nachází hřbitov Birr Cross Road, který dostal své jméno v roce 1915 podle muničního depa 1. Leinsters v Irsku. Je zde přes 800 hrobů několika národností a 8 jednotlivých pomníků. Je zde také pohřben kapitán Harold Ackroyd, příslušník 6. praporu Berkshire, který za svou odvalu obdržel Victoria Cross (Kříž královny Viktorie).

Sanctuary Wood

Pouhých pár metrů za křižovatkou na druhé straně Birr Cross Road Cemetery jsme zasedli v malé místní hospůdce na, alespoň podle nás, zasloužené občerstvení a k tomu nezbytné místní pivo. Odpočinuti a posílněni jsme vyrazili na další úsek našeho pěšího putování. Měli jsme na vybranou, buď odbočit po několika metrech doprava a pokračovat po Canadalaan přímo k Hill 62 (kóta 62) nebo se vrátit po pěšině podél hlavní silnice N8 zpět k muzeu Hooge Crater, hřbitovu stejného jména a odbočit vpravo přes N8 směrem k Sanctuary Wood (les Svatyně). Zvolili jsme druhou možnost hlavně proto, že nám umožnila vstoupit do lesa, který je motorizovanému návštěvníkovi nedostupný. Po zastavení na hřbitově Hooge Crater, který vznikl v době 3. bitvy o Ypres, a kde se nachází přes 6 000 hrobů, jsme došli k začátku cesty k Sanctuary Wood. Zvláštní jméno pro místo, které je symbolem dlouhodobých a krutých bojů. Je obecně známo, že tento les vděčí za své jméno období v říjnu 1914, kdy se na určitou dobu stal místem relativního klidu a přechodného odpočinku pro vojáky na cestě ke svým jednotkám. Do října 1917 se však proměnil v neskutečné peklo, jak popsal ve svém deníku ženijní důstojník James Halley: „Ze všech hrůzných míst, které jsem za války viděl, Sanctuary Wood bylo to nejhoší. V roce 1914 to bylo útočiště, ale dnes – ani Dante ve své nejbouřlivější fantazii by takovou hrůzu nevytvořil.“

Naše trasa lesem vedla vlastně územím přímo za německými frontovými pozicemi na počátku útoku v 3. bitvě o Ypres, protože fronta samotná v polovině války vedla právě středem tohoto lesa. Les vlastnila rodina Schier, která, naštěstí pro příští generace, předvíдалa, že se toto místo jednou stane místem poutním pro mnohé, jak pozůstalé, tak všechny, kteří by chtěli poznat a pochopit hrůzy této kruté války. Proto se sami rozhodli tento prostor, plný zákopů, krytů a zbytků polámaných stromů, oplotit. Založili také malé muzeum, jehož základem byly předměty, které oni sami ukryli za 2. světové války pod betonovou podlahou ve sklepě. Když se po nich Němci ptali, rodina tvrdila, že všechno odnesli již Britové. Jacques Schier, vnuk původního majitele, který dnes spravuje toto muzeum, jeho prostory rozšířil a zmodernizoval. Dnes je zde také malá kavárna, obchod s knihami a suvenýry a s využitím moderní grafické techniky velice účinné zobrazení války. Muzeum, známé pod jménem Hill 62 (Kóta 62), je otevřeno po celý rok za malé vstupné.

Kóta 60

Odtud můžete pokračovat ke kanadskému pomníku Mount Sorrel. Kanada se zapojila do války poměrně brzo, když její vláda po vypršení britského ultimáta Německu nabídla pomoc v počtu 20 000 mužů. Naše cesta vedla pěšinami a přes vesničku Klein-Zillebeke k našemu dalšímu cíli – Hill 60 (Kóta 60), která se nachází hned vedle železniční tratě. Jako vždy, číslo 60 označuje skutečnou nadmořskou výšku, i když v tomto případě jde o uměle vytvořený pahorek z nadbytečné zeminy po vybudování již zmíněné železniční tratě. Tato směsice půdního podloží a písků se stala pověstným zlým snem pro tuneláře na obou stranách. Jelikož byla tato železniční trať v provozu již před začátkem války, je topografie ve své podstatě stejná, obzvláště když si odmyslíte moderní zástavbu v okolí. Hill 60 zažil první boje v prosinci 1914 poté, co německé jednotky kótu vydobily od Francouzů. Následovaly jednotky britské. Většina bojů probíhala v labyrintu podzemních tunelů. Záznamy ukazují, že první britská nálož tady explodovala v únoru 1915, právě v jednom z tunelů, který původně začali kopat Francouzi. 173. tunelářská rota dostala za úkol vykopat několik tunelů směrem k německým pozicím, které byly v tu dobu ve vzdálenosti pouhých 50 metrů. Tuneláři brzy narazili na mrtvá těla. Kromě nebezpečí propadnutí stropu bylo také možné, že Němci kopali své vlastní tunely ve stejnou dobu s účelem podminovat protivníka. Tuneláři byli přesto úspěšní a po umístění 94 padesátikilových pytlů s výbušninami, které bylo zapotřebí přemístit do pozic pomocí speciálních šachet, nálož explodovala 17. dubna 1915. Po podpurném ostřelování z britských, francouzských a belgických dělostřeleckých pozic a následném bodákovém útoku jednotek Royal Welsh Kents se Hill 60 dostal do rukou Britů. Boje v okolí Hill 60 pokračovaly po řadu měsíců a v jejich průběhu bylo jen na tomto úseku uděleno 5 vyznamenání Victoria Cross. V průběhu 3. bitvy o Ypres mnoho z těch, kteří na tomto místě bojovali, zde také padlo a Hill 60 se stal vlastně hřbitovem, kterým je dodnes. Prostor je kombinace pahorků, prohlubenin a bunkerů. Jeden z nich na vzdáleném konci prostoru je poměrně zachovalý a je dobrou ukázkou stavby tohoto druhu. Tento bunker byl původně postaven Němci, ale jeho horní část dostavěly jednotky australské polní roty technického zajištění.

V prostoru poblíž vchodu najdete také památník Queen Victoria Rifles (QVR), jejichž příslušníci zde bojovali svou první otevřenou bitvu. Památník, který byl postaven v roce 1923, uctívá všechny příslušníky QVR, kteří položili své životy v bojích 1. světové války. Poblíž je také památník australským tunelářům a dvěma členům francouzského odbojového hnutí v 2. světové válce, jejichž těla se našla právě na tomto místě. Naproti vchodu do Hill 60 je stejnojmenné muzeum s restaurací, bohužel v den naší návštěvy zavřené.

▣ Kráter Caterpillar

Přešli jsme na druhou stranu železniční tratě. Na opačné straně mostu je trvale umístěné panorama celého bojového prostoru, které rozhodně stojí za vidění. Po několika metrech jsme odbočili na pěšinu vedoucí ke Caterpillar Crater (kráteru Caterpillar). Jedna z 19 podzemních

náloží, které explodovaly simultánně při bitvě o Messine Ridge 7. června 1917, byla umístěna právě tady. Po krátkém rozjímání na lavičce u okraje kráteru, přerušovaném pouze zvukem dešťových kapek v listovní stromů, jsme pokračovali po Pallingbeek-straat a přes Battle Wood až k prostoru pod jménem The Bluff. O tomto místě se zminuje Sebastian Faulkner ve své knize Bird Song (Ptačí zpěv). V prostoru došlo k četným, převážně podzemním, bojům a mnohokrát přešel do jiných rukou. Tady jsme si udělali malou odbočku a sešli k již nepoužívanému vodnímu kanálu, jehož stavbu dobře popisuje informační tabule. Vrátili jsme se zpět. Na dobře udržované pěšině na okraji lesa a v podzimním slunci jsme měli pocit, že jdeme po naučné přírodopisné stezce. Všude kolem nás rostly hříby a padalo první listí. Ale stačil jeden pohled do porostu, kde i dnes jsou viditelné obrysy zákopů a krytů, a vrátili jsme se zpět do atmosféry války.

▣ Hřbitovy

Na druhém konci jsme se stočili doprava a došli ke třem hřbitovům, jeden vedle druhého. Na okraji prvního z nich, Hedgerow Trench Cemetery, jsou z několika vojenských krosen vytvořeny malé vitríny, ve kterých jsou vystaveny různé osobní předměty. O kousek dál je hřbitov The Bluff Cemetery. Poslední ze tří hřbitovů je Wood Cemetery, který je věnován padlým příslušníkům 1. Duke of Cornwall Light Infantry. Odtud se také návštěvníkovi naskytne neomezený pohled na panoráma Ypres s jeho věžemi, stejný pohled, jaký měli němečtí zaměřovači na začátku ostřelování města. Z boční cesty jsme se stočili směrem k Ypres až k Larch Wood Cemetery, hřbitovu známém také pod jménem Railway Cutting Cemetery. Na něm se nachází přes 1 000 hrobů padlých několika národností, dále pomníků těm, jejichž hroby se nenašly, a dalších 81 padlých, o kterých se předpokládá, že byli na tomto místě původně pohřbeni. Poblíž je další hřbitov, Blauewenpoort Farm se stovkou britských hrobů a několika hroby neznámých vojínů.

Vítr nabíral na rychlosti, obloha se zatáhla a začalo se stmívat. Byl čas na návrat. Zpáteční cesta nás vedla opět přes vesnici Zillebeke a po opačné straně jezera jsme se vrátili do středu města a tepla v hotelu Old Tom. Po krátkém odpočinku jsme jako vždy šli k Menenpoort, kde trubači každý večer ve 20.00 odtroubí večerku za padlé. A po tradiční návštěvě blízkého knihkupectví následovala pozdní, po 24 kilometrech snad i zasloužená, večeře. Pokud čas a denní světlo dovolí, ze Zillebeke je také možné se vrátit do Ypres po pobřežní stezce podél jezera Verdrongen Weide, které je přírodní rezervací. Do města samého pak projdete pod Lille Gate (brána Lille).

▣ Co dodat na závěr?

Spojení míst známých a nových, bez použití dopravního prostředku, neboli tak, jak statisíce

vojáků musely, protože to byla většinou jejich jediná možnost, jak se přesunout z místa na místo. Krajina, která budí zdání roviny, se najednou odhalí ve své skutečné podobě a každý, byť i nepatrný sklon terénu, proláklina či výstupek měly nesmírný strategický význam a často, příliš často, se staly místem krutých bojů a svědkem tak vysokých ztrát na lidských životech. To byla zkušenost, která rozhodně stála za to a kterou si my zopakujeme, příště však v zimě a kolem Passchendaele.

Mgr Dagmar Johnson-Šišková, foto Ian Johnson a autorka

{phocagallery view=category|categoryid=144|limitstart=0|limitcount=0}